

STAGEREGLEMENT I.B.R.
ADVIES VAN DE HOGE RAAD VOOR HET
BEDRIJFSREVISORAAT

1. Algemene probleemstelling :

- (1) De fundamentele doelstelling van een stage moet erin bestaan de personen die een aangepaste theoretische vooropleiding hebben gehad door doorgedreven praktijkervaring te bekomen in de technische uitoefening en in de deontologie van hun beroep en tevens de vereiste vaardigheden bij te brengen met betrekking tot de omgang in het maatschappelijk verkeer.
- (2) Hierbij rijzen een aantal fundamentele vragen :
 - Welk is de vereiste theoretische vooropleiding ?
 - Welke zijn de praktische bekwaamheidseisen ?
 - Welke zijn de eisen in verband met de omgang in het maatschappelijk verkeer ?
 - Wie beoordeelt deze bekwaamheidseisen ?
 - Wie organiseert de stage en wie houdt er toezicht op ?
 - Welke zijn de rechten en plichten van respectievelijkde stage-meesters en de stagiairs?
 - Welke zijn de procedureregels ingeval van betwistingen ?
- (3) Het I.B.R. heeft de optie genomen om de stagiairs niet als volwaardige bedrijfsrevisoren te beschouwen en ze derhalve niet op te nemen als lid van het Instituut.
Hierdoor rijzen een aantal andere problemen zoals :
 - Welk is het sociaal statuut van de stagiair ?
 - Welk is het disciplinair statuut van de stagiair ?
 - Welke zijn de deontologische verplichtingen wanneer hij een lid van het Instituut helpt bij de uitoefening van zijn beroep ?

./...

2. Bespreking :

1. Theoretische bekwaamheidsvereisten :

- (4) De theoretische bekwaamheidsvereisten die in het ontwerp van stagereglement werden opgenomen sluiten wel vrij nauw aan bij de 8° EEG richtlijn.

De Hoge Raad is evenwel van oordeel dat de materies die voorzien zijn in de 8° richtlijn zonder enig bezwaar als minimumvereisten letterlijk kunnen worden overgenomen, teneinde iedere dubbelzinnigheid te vermijden op Europees vlak. Daarbuiten kunnen nog specifieke bijkomende vereisten van theoretische kennis gesteld worden indien dit nodig zou blijken.

2. Beoordeling van de theoretische bekwaamheidsvereisten :

- (5) In het ontwerp van stagereglement wordt de theoretische opleiding beoordeeld aan de hand van een proef georganiseerd door het I.B.R. Het I.B.R. zou evenwel niet zelf de theoretische opleiding verzorgen. Dit is een van de twee mogelijkheden voorzien in de 8° richtlijn, die toelaat bij ontstentenis van aangepaste vooropleiding de bekwaamheidsproeven te laten organiseren door het lichaam dat instaat voor de organisatie en de uitoefening van het beroep.
- (6) Volgens de Hoge Raad kan dit een voorlopige oplossing zijn, maar geenszins de definitieve. Als definitieve oplossing opteert de Hoge Raad voor een aangepaste theoretische vooropleiding in overeenstemming met de 8° richtlijn. Zowel de opleiding zelf als de beoordeling ervan zouden dienen georganiseerd te worden buiten het I.B.R., zoals thans het geval is voor alle andere zogenaamde vrije beroepen. Hierdoor moet in de definitieve regeling de theoretische toelatingsproef zoals die thans bestaat bij het begin van de stage, overbodig worden, althans voor de kandidaten die de aangepaste vooropleiding hebben gevolgd.
- (7) In afwachting van een definitieve regeling is de Hoge Raad van oordeel dat aan de kandidaten die een licentiaatsdiploma hebben met minstens vier jaar studie een automatische vrijstelling moet verleend worden in de theoretische vakken van de toelatingsproef en wel in volgende vorm :
- Voor de licentiaten in de economische wetenschappen een vrijstelling voor alle economische vakken in de toelatingsproef, in de mate dat deze vakken vermeld worden op hun diploma.
 - Voor de licentiaten in de rechten een vrijstelling voor alle juridische vakken in de toelatingsproef, in de mate dat deze vakken vermeld worden op hun diploma.

./...

In dit verband heeft de Hoge Raad het voornemen om zo snel mogelijk contact op te nemen met de betrokken onderwijskringen teneinde een volwaardige theoretische vooropleiding tot stand te brengen.

- (8) Voor beoefenaars van andere beroepen (met name accountants) die zich kandidaat stellen voor het bedrijfsrevisoraat dienen strikt dezelfde kennisvereisten te worden gesteld als aan de bedrijfsrevisoren. Voor de buitenlandse kandidaten die een stage willen volgen, dienen de gelijkwaardigheidsvereisten inzake diploma en vooropleiding te worden vervuld. Met in achtneming van deze gelijkwaardigheid dienen vrijstellingen te worden verleend.

3. Praktische bekwaamheidsvereisten :

- (9) De praktische bekwaamheidsvereisten kunnen moeilijk in specifieke vakken omschreven worden en moeten in concreto beoordeeld worden. Hierbij is het wenselijk dat de stage zo volledig mogelijk zou zijn en alle aspecten van de beroepsopleiding zou behelzen met in begrip van de verslaggeving in de ondernemingsraden. Tot de bekwaamheidsvereisten behoren eveneens een aantal sociale vaardigheden.

- (10) De organisatie van de stage komt hoofdzakelijk toe aan het I.B.R. en in de eerste plaats aan de stagecommissie en de stagemeester. Om het beslissingsproces te vergemakkelijken is het wenselijk dat de stagecommissie zou bestaan uit een oneven aantal leden. Gezien de specifieke opdrachten van de stagecommissie en gezien de vele bezigheden van de leden van de Raad van het I.B.R. komt het de Hoge Raad niet wenselijk voor alle leden van de stagecommissie te nemen uit leden van de Raad van het I.B.R. Teneinde de band met de Raad van het I.B.R., te behouden kan de Voorzitter van de stagecommissie een lid, maar niet de Voorzitter, zijn van de Raad ; twee andere leden van de stagecommissie zouden bedrijfsrevisoren zijn, niet leden van de Raad van het I.B.R.

Tenslotte zouden de sociale vaardigheden moeten beoordeeld worden door twee buitenstaanders, niet leden van het I.B.R.

De stagecommissie zou aldus 5 leden bevatten : de Voorzitter, lid van de Raad van het I.B.R., twee bedrijfsrevisoren, niet leden van de Raad, aangeduid door het I.B.R., en twee buitenstaanders aangeduid op advies van de Hoge Raad van het Bedrijfsrevisoraat.

De Hoge Raad acht het ook wenselijk een stagecommissie per taalgroep in te stellen, of desnoods één stagecommissie met een nederlands-talige en een franstalige kamer.

4. Beoordeling van de praktische bekwaamheidsvereisten :

- (11) De beoordeling van het vermogen om de theoretische kennis in de praktijk toe te passen, gebeurt in het ontwerp van stagereglement in de vorm van een schriftelijke verhandeling over een opgegeven onderwerp met mondelinge verdediging achteraf. Deze vorm van beoordeling lijkt meer op een eindwerk of verhandeling met verdediging die de bekroning zijn van een theoretische opleiding. De Hoge Raad geeft de voorkeur aan een beperkte praktische proef die door de kandidaat eventueel mondeling kan worden toegelicht. Desnoods kunnen tijdens de stage ook nog andere proeven worden georganiseerd, bv. op het einde van een residentieel seminarie.
- (12) Buiten de praktische proef die georganiseerd wordt op het einde van de stage, wordt het vermogen om de theoretische kennis in de praktijk toe te passen, beoordeeld aan de hand van de stageopdrachten en periodieke stageverslagen die bij de stagecommissie worden ingediend. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de omgang in het maatschappelijk verkeer eveneens moet kunnen beoordeeld worden.
- (13) Gezien de verschillende tijdstippen waarop de stagiairs zich in de loop van het jaar inschrijven, is het wenselijk de praktische proeven tweemaal per jaar te organiseren en hiertoe de stagiairs toe te laten tijdens de laatste zes maanden van hun stage.
- (14) De globale beoordeling van het vermogen om de theoretische kennis in de praktijk om te zetten komt volledig toe aan de stagecommissie, die in samenwerking met de Raad van het I.B.R. de praktische proeven dient te organiseren. De examencommissie die de praktische proef op het einde van de stage beoordeelt zou benevens bedrijfsrevisoren en professoren ook minstens een lid moeten tellen die de sociale vaardigheden van de kandidaat kan beoordelen.

5. Organisatie en toezicht van de stage :

- (15) De Hoge Raad van het Bedrijfsrevisoraat is het uiteraard eens met de algemene strekking van het ontwerp van stagereglement om de organisatie van de stage exclusief toe te vertrouwen aan het I.B.R. en meer bepaald aan de stagecommissie en de stagemeesters. De Hoge Raad wenst het belang te beklemtonen van seminaries en andere specifieke vormen van praktische beroepsopleiding tijdens de stage. Alhoewel het niet noodzakelijk is dat expliciet in het stagereglement op te nemen, vertrouwt de Hoge Raad erop dat het I.B.R. deze professionele opleiding tijdens de stage zal ter harte nemen. Bovendien wenst de Hoge Raad de centrale rol te beklemtonen van de stagemeester : hij is de eerste en belangrijkste verantwoordelijke voor de goede afloop van de stage. In dit verband ontbreekt in het ontwerp reglement iedere selectie en beoordeling van stagemeesters. De ervaring in andere vrije beroepen heeft aangetoond dat het niet vanzelfsprekend is dat iedere beroepsbeoefenaar die de nodige ancienniteit bezit tevens als stagemeester kan optreden. Het is wenselijk dat de stagecommissie een lijst van stagemeesters zou opstellen en kandidaten-stagemeesters tenminste aan een marginale controle zouden onderwerpen.

6. Wederzijdse rechten en plichten en procedureregels :

(16) De Hoge Raad voor het Bedrijfsrevisoraat is van oordeel dat de rechten van de stagiair beter dienen gevrijwaard te worden en dat in de procedureregels de rechten van de verdediging en met name het recht van de stagiair om gehoord te worden eveneens beter dienen gevrijwaard te worden. De concrete regeling hiervan moet in detail worden uitgewerkt.

7. Het sociaal statuut van de stagiairs :

(17) Het ontwerp stagereglement opteert voor een contract van zelfstandige dienstverlening met mogelijkheid tot bediendencontract. Bovendien zijn de stageovereenkomst en het bediendencontract tot op zekere hoogte aan elkaar gekoppeld.

(18) De Hoge Raad voor het Bedrijfsrevisoraat is van oordeel dat t.a.v. de stage een contract van zelfstandige dienstverlening en een bediendencontract principieel op dezelfde voet moeten worden behandeld, zonder enige voorkeur voor een of andere formule te laten blijken. Dit waarborgt een maximale soepelheid zowel voor de stagemeeesters als voor stagiairs.

(19) Bovendien wenst de Hoge Raad dat de stageovereenkomst principieel volledig zou ontkoppeld worden van het sociaal statuut van de stagiairs en dat alleen daar waar het niet anders kan er een wederzijdse verwijzing zou zijn. De stageovereenkomst wordt dan een overeenkomst sui generis waarin de wederzijdse rechten en plichten van stagiairs worden opgenomen die specifiek betrekking hebben op de stage als praktische professionele opleiding. De stageovereenkomst heeft eigen onderbrekings- en beëindigingsregels die niet noodzakelijk samenvallen met die van het arbeidsrecht. Naast de stageovereenkomst staat het contract als zelfstandige of als bediende, dat aan eigen contractuele en wettelijke regels is onderworpen.

8. Deontologisch en disciplinair statuut van de stagiairs :

(20) Het ontwerp van stagereglement bepaalt niet duidelijk welk het disciplinair of deontologisch statuut is van de stagiairs. In de optiek van het I.B.R. is de stagiair geen lid van het Instituut maar wel onderworpen aan de deontologie en de discipline van het I.B.R. Het ontwerp laat verder uitschijnen dat de stagiair verplicht onderworpen is aan de Tuchtcommissie en de Commissie van Beroep van het I.B.R., maar behoudt bepaalde disciplinaire en deontologische bevoegdheden voor aan de stagecommissie, zoals bv. schorsing en schrapping, of afwijkingen op onverenigbaarheden. Bovendien wordt het beroep tegen disciplinaire beslissingen niet ingediend bij de Tuchtcommissie of de Commissie van Beroep, maar wel bij de Raad van het I.B.R. Dit is een onduidelijke en dubbelzinnige regeling.

- (21) Aangezien de stagiair nauw samenwerkt met bedrijfsrevisoren, leden van het I.B.R. is de Hoge Raad van oordeel dat principieel voor de stagiairs dezelfde deontologische regels moeten gelden als voor de leden van het I.B.R., zoniet zou de deontologische beroepsuitoefening volledig kunnen worden ondermijnd. Overigens wordt van de stagiair verwacht dat hij zich deze deontologie eigen maakt.
- (22) Anderzijds is de stagiair geen lid van het I.B.R., en is hij nog maar in opleiding zodat de kans dat hij een deontologische regel overtreedt groter is. Men kan hem terzake niet op dezelfde wijze beoordelen als een ervaren bedrijfsrevisor. Bovendien moet er inzake ~~de~~ verenigbaarheden in ieder geval een bijzondere regeling voor de stagiairs worden voorzien.
- (23) Er bestaan verschillende formules om met deze twee fundamentele gegevens rekening te houden. De Hoge Raad stelt een formule voor waarbij de disciplinaire en deontologische bevoegdheden in eerste aanleg exclusief zou worden toegekend aan de stagecommissie. Dit houdt in dat klachten niet alleen van de stagemeeester, maar ook van andere bedrijfsrevisoren en derden tegen een stagiair moeten worden ingeleid bij de stagecommissie. De stagecommissie kan de stagiair immers van redelijk nabij volgen. De stagecommissie oordeelt op grond van de deontologische en tuchtregels van het I.B.R., rekening houden met de bijzondere positie van de stagiairs. Aangezien de stagemeeester de eerste verantwoordelijke is voor de stage en bijgevolg ook voor de naleving van disciplinaire en deontologische regels door de stagiairs, moet voor enige disciplinaire procedure door de stagecommissie wordt ingesteld, de stagemeeester van de betrokken stgaiair worden gehoord, teneinde uitleg te kunnen verstrekken. Beroep tegen de beslissing van de stagecommissie wordt ingesteld bij de Commissie van Beroep en niet bij de Raad van het I.B.R. In geval van beroep brengt de Voorzitter van de stagecommissie die in eerste aanleg heeft gezeteld verslag uit bij de Commissie van Beroep. Dit lijkt de Hoge Raad de meest aangewezen formule om een aangepaste deontologische en disciplinaire jurisprudentie voor de stagiair te ontwikkelen, zonder van de eenheid van deontologische en disciplinaire regels af te wijken.

9. Vereniging van stagiairs :

- (24) Het ontwerp reglement gaat ervan uit dat de stage een strikt persoonlijke aangelegenheid is tussen de stagiair en zijn stagemeeester. Bovendien is er geen enkele mogelijkheid voorzien waarbij de stagiairs als groep over hun problemen en moeilijkheden kunnen praten met het I.B.R. Dit wordt overgelaten aan de vrijheid van vereniging.

- (25) De ervaring heeft uitgewezen dat stagiairs in om het even welke opleiding veel praktisch kunnen leren door hun ervaringen uit te wisselen. De Hoge Raad vertrouwt erop dat het I.B.R. de stagiairs in de gelegenheid zal stellen om zelfstandig en onder elkaar op geregelde tijdstippen hun beroepservaringen uit te wisselen.
- (26) Het zou eveneens wenselijk zijn dat het ontwerp stagereglement uitdrukkelijk de mogelijkheid zou bevatten om zich te organiseren in een eigen vereniging die als gesprekspartner door het I.B.R. (nl. de Raad en de Stagecommissie) wordt erkend. Dit is des te meer van belang daar de stagiairs volgens het Inwendig Reglement geen enkele inspraak hebben in het I.B.R.